

Openbaar Ministerie

College van procureurs-generaal

Voorzitter

Ministerie van Justitie
DBOB/DIV/OAB/AL-OD
Dossier W126.7/1043 78
Datum -2 OKT. 2008
Nummer 08/5567321
Ambt _____

SvJ/Dawid
3/16

Postadres: Postbus 20305, 2500 EH Den Haag,

Ministerie van Justitie
t.a.v. Staatssecretaris van Justitie
Mw. mr. N. Albayrak
Postbus 20301
2500 EH 's-Gravenhage

Bezoekadres:
Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon +31 70 33 99 600
Telefax +31 70 33 99 854

Door Reg. DSC kopie gemaakt
aan Dawid

Onderdeel
Contactpersoon
Doorkiesnummer(s)
E-mail
Datum
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Onderwerp

Handhavingsbeleid

29 september 2008
PaG/HB/13130
5551669/08/6
Conceptwetsvoorstel informatie derdenrekening notariaat

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Geachte mevrouw Albayrak,

Bij brief van 3 mei jl heeft u het College van procureurs-generaal gevraagd te adviseren met betrekking tot een conceptwetsvoorstel informatie derdenrekening notariaat. Dit wetsvoorstel strekt ertoe, door een wijziging van de Wet op het notarisambt (WNA), de notaris te verplichten aan de belastinginspecteur of —ontvanger bepaalde gegevens te verschaffen inzake betalingen verricht via zijn derdenrekening. Voorts wordt de notaris verplicht aan de opsporingsambtenaar, de officier van justitie of de rechter-commissaris, de gegevens met betrekking tot de bijzondere rekening te verstrekken die worden gevorderd uit hoofde van de uitoefening van een bevoegdheid op grond van het Wetboek van Strafvordering. Het wetsvoorstel is één van de door de regering aangekondigde maatregelen ter bestrijding van malafide activiteiten in de vastgoedsector. Het College heeft met instemming van het wetsvoorstel kennis genomen en maakt graag van de gelegenheid gebruik een aantal opmerkingen te maken.

Algemeen

Het wetsvoorstel maakt deel uit van de door de regering aangekondigde maatregelen

ter bestrijding van malafide activiteiten in de vastgoedsector. Zoals terecht wordt opgemerkt is de afgelopen jaren gebleken dat er rond de handel in onroerend goed diverse vormen van illegale activiteiten worden ontplooid. Daarbij kan worden gedacht aan verschillende vormen van hypotheekfraude, het oplichten van investeerders met fictieve beleggingen en het witwassen van uit misdaad verkregen gelden. Het is niet eenvoudig om bij de opsporing van strafbare feiten ook het (financiële) spoor van de malafide transacties volledig in beeld te krijgen. Dat blijkt ook uit het op 29 juli 2008 door de Nederlandse Bank openbaar gemaakte rapport "Rapportage Project Vastgoed". In de conclusies van dit rapport staat, kort samengevat, dat uit de onderzochte strafrechtelijke onderzoeken blijkt dat de opsporing van verdachte transacties, waarbij de integriteit van de financiële sector lijkt te worden aangetast, onder andere wordt bemoeilijkt door het gebruik van derdengeldenrekeningen van notarissen en advocaten, waarvan de gegevens niet of nauwelijks voor handhavingdoeleinden kunnen worden verkregen. Deze strafrechtelijke onderzoeken naar complexe transacties laten pas na diepgaand recherchewerk de verwevenheid tussen 'onder'- en 'bovenwereld' zien.

Dit wetsvoorstel, waarbij de notaris wordt verplicht om gegevens met betrekking tot de zogenaamde derdenrekening te verstrekken indien deze gegevens worden gevorderd uit hoofde van de uitoefening van een bevoegdheid op grond van het Wetboek van Strafvordering, heeft het College daarom met instemming begroet.

Verstrekken van gegevens en het Wetboek van Strafvordering

Voor de belastinginspecteur of de belastingontvanger wordt in een nieuw lid 8 van artikel 25 uitgebreid beschreven onder welke omstandigheden bepaalde gegevens bij de notaris kunnen worden opgevraagd. Met betrekking tot de opsporing van strafbare feiten is een dergelijke beschrijving achterwege gelaten en is volstaan met een algemeen geformuleerd artikel, een nieuw lid 9, waarbij de verplichting van de notaris om gegevens te verstrekken afhangt van de vraag of voor de verstrekking van gegevens een grondslag in het Wetboek van Strafvordering is aan te wijzen. Het College is van oordeel dat het voorstel om in het kader van de opsporing de verstrekking van de gegevens te koppelen aan de uitoefening van een bevoegdheid op grond van het Wetboek van Strafvordering, op zichzelf een goede keuze is geweest. Als eerste in het oog springend voordeel noemt het College het feit dat het gebruik van het Wetboek van Strafvordering met zich meebrengt dat de vordering gegevens te verstrekken, op het moment dat deze meer ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer, slechts door een officier van justitie of rechter-commissaris kan worden gedaan.

In de strafrechtpraktijk is al veel ervaring opgedaan met het vorderen van allerlei gegevens. Aan de hand van de bijzondere bevoegdheden in het Wetboek van Strafvordering kan ondubbelzinnig worden bepaald welke gegevens kunnen worden

gevorderd, door wie, voor welk doel en onder welke omstandigheden de vordering kan worden gedaan. Onder andere kunnen op basis van artikel 126nc Sv identificerende gegevens over personen worden opgevraagd. Op grond van artikel 126nd Sv kunnen echter ook andere dan identificerende gegevens worden opgevraagd. Het gaat dan bijvoorbeeld om gegevens over de diensten die verleend zijn, zoals de duur, de data, de plaats en de aard van de dienstverlening en rekening en betalingsgegevens. Deze gegevens zijn van belang om zicht te kunnen krijgen op onder meer financiële transacties¹. In de praktijk betekent dit dat ook de aan de bijzondere rekening gerelateerde documenten, zoals facturen, afrekeningen en ontvangstbevestigingen, onder de gegevens met betrekking tot de bijzondere rekening moet worden begrepen. Voorts is het mogelijk, op basis van artikel 126ne Sv, dat de vordering gegevens te verstrekken tevens betrekking kan hebben op gegevens die eerst na het tijdstip van de oorspronkelijke vordering worden verwerkt. Zie voor de betreffende bepalingen in het verband met de bijzondere bevoegdheden tot opsporing voor het onderzoek naar het beramen of plegen van ernstige misdrijven in georganiseerd verband de artikelen 126o e.v. Sv. Tenslotte gaat het College er van uit dat met de invoering van het onderhavige wetsvoorstel de beletselen met betrekking tot de geheimhoudingsplicht van de notaris, die zich in de praktijk voordoen bij het strafvorderlijk gebruik van informatie over derdenrekeningen dat is verkregen van de banken, tot het verleden behoren. Het College meent, het geheel overziende, dat met behulp van deze bevoegdheden belangrijke stappen kunnen worden gezet in de bestrijding van malafide activiteiten in de vastgoedsector.

Een belangrijk neveneffect van de koppeling aan het Wetboek van Strafvordering is dat het tevens mogelijk wordt, zie artikel 126a Sv, de gegevens met betrekking tot de bijzondere rekening bij de notaris te vorderen in het kader van een strafrechtelijk financieel onderzoek. Het College meent dat door het onderhavige wetsvoorstel de mogelijkheden om door middel van een financieel strafrechtelijk onderzoek de vermogenspositie van veroordeelde criminelen vast te stellen belangrijk wordt verbeterd.

Het College ziet echter ook een belangrijke onvolkomenheid in de gekozen constructie. In veel artikelen in het Wetboek van Strafvordering waar een bevoegdheid wordt gevestigd gegevens te vorderen, is tevens opgenomen dat artikel 96a, lid 3, Sv van overeenkomstige toepassing is. Artikel 96a, lid 3, Sv bepaalt dat "op grond van hun bevoegdheid tot verschoning zijn niet verplicht aan het bevel te voldoen: b, de personen bedoeld bij artikel 218; voor zover de uitlevering met hun plicht tot geheimhouding in strijd zou zijn."

In artikel 22 WNA wordt de notaris een geheimhoudingsplicht opgelegd, voor zover

¹ Zie TK 2003 — 2004, 29441, nr. 3

niet bij of krachtens de wet anders is bepaald. Hier zit een probleem. Inderdaad, bij wet (WNA) wordt de notaris verplicht om gegevens te verstrekken. Deze verplichting wordt echter gerelateerd aan de uitoefening van een strafvorderlijke bevoegdheid, waarbij meestentijds wordt voorgeschreven dat de notaris niet verplicht is aan het bevel te voldoen. Het gaat immers om gegevens waarvan de uitlevering in strijd met de geheimhouding zou zijn. Zie bijvoorbeeld lid 3 van de artikelen 126nc en 126d en lid 2 van de artikelen 126uc en 126ud. Het is dus niet voldoende om in het nieuwe lid 9 te bepalen dat de notaris is gehouden gegevens te verstrekken. Tevens moet onomstotelijk duidelijk zijn dat deze verstrekking van gegevens, op vordering uit hoofde van de uitoefening van een bevoegdheid op grond van het Wetboek van Strafvordering, niet valt onder de geheimhoudingsplicht.

Het College is van oordeel dat het noodzakelijk is dat artikel 22 van de WNA wordt uitgebreid met een nieuw derde lid, waarin expliciet wordt opgenomen dat een verstrekking van gegevens ingevolge artikel 25, lid 9, WNA niet onder de geheimhoudingsplicht wordt begrepen. Indien deze aanvulling achterwege blijft zal het wetsvoorstel voor wat betreft de opsporing van strafbare feiten van weinig waarde blijken te zijn. Immers, de notaris zal vrijwel iedere vordering van officier van justitie of de rechter-commissaris gemakkelijk kunnen pareren met een beroep op artikel 96a, lid 3, Sv. Het College adviseert derhalve het wetsvoorstel uit te breiden met een wijziging van artikel 22 WNA in voornoemde zin.

Geheimhouding tegenover cliënt

Het is al staande praktijk dat onder omstandigheden gegevens worden gevorderd van instellingen, zoals bijvoorbeeld banken of accountantskantoren, die met betrekking tot hun cliënten een vertrouwensrelatie onderhouden. In deze gevallen wordt het personeel van de betreffende instantie regelmatig verplicht, in het belang van het onderzoek, tegenover de cliënt te zwijgen over de verstrekking van informatie. Het College meent dat het mogelijk moet zijn, in geval het belang van het strafrechtelijk onderzoek, de notaris te vragen zijn cliënt niet te informeren over de verstrekking van informatie. Wellicht kan in de memorie van toelichting aan dit vraagstuk een paragraaf worden gewijd.

Verstrekking gegevens aan belastinginspecteur —ontvanger

Met betrekking tot het nieuwe artikel 25, lid 8, WNA heeft het College twee opmerkingen. De eerste vraag is wat onder omvang van betalingen moet worden verstaan. Dat is een in de praktijk vaag begrip. Wordt hier niet gewoon bedoeld de grootte van het geldbedrag? Of is het de bedoeling dat hieronder, hetgeen meer voor

de hand ligt, ook de onderliggende bescheiden wordt begrepen? Is het laatste het geval, dan meent het College dat de redactie van het achtste lid kan worden verbeterd door deze aanvulling: "de omvang en aard van die betalingen en de hieraan ten grondslag liggende bescheiden."

Ten tweede is het College van oordeel dat in deze bepaling toch in ieder geval de afrekening met name moet worden genoemd als document waar de belastingdienst over moet kunnen beschikken. De afrekening geeft immers vaak inzicht in de aard van de gedane transacties.

Derdenrekeningen advocaten

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt een belangrijke maatregel ter bestrijding van malafide activiteiten in de vastgoedsector genomen. Het College zou het belang van dit wetsvoorstel niet alleen willen zien in het licht van de bestrijding van criminele activiteiten in de vastgoedsector. Ook voor de bestrijding van andere soorten fraude waarbij de hulp van een notaris wordt ingeroepen en waarbij gebruik kan worden gemaakt van derdenrekeningen, denk bijvoorbeeld aan de oprichting van dubieuze rechtspersonen, kan de verplichte verstrekking van gegevens over de bijzondere rekening uitkomst bieden.

Het zou van naïviteit getuigen om aan te nemen dat na de invoering van het onderhavige wetsvoorstel het criminele geld in de bovenwereld geheel kan worden beteugeld. Het gaat om honderden miljoenen, zo niet miljarden euro's, aan crimineel geld dat op de een of andere manier schijnbaar legaal in de bovenwereld moet worden gebracht. Criminelen zullen hiervoor, hoe dan ook, een oplossing proberen te bedenken.

Het College maakt zich daarom zorgen over de mogelijkheid dat de malafide geldstroom zich na invoering van dit wetsvoorstel voor een belangrijk deel zal kunnen verplaatsen naar de derdenrekeningen die in gebruik zijn bij advocatenkantoren. Zoals uiteraard bekend heeft ook de advocaat zowel een geheimhoudingsplicht als een verschoningsrecht. Een verzoek om informatie over gegevens van een derdenrekening van een advocaat zal zeker afstuiten op de geheimhoudingsplicht, dan wel het verschoningsrecht van de advocaat. In de praktijk komt men bijvoorbeeld steeds vaker tegen dat een belastingconsulent zich aansluit bij een advocatenkantoor, waardoor hij gebruik kan maken van een van de advocaat afgeleid verschoningsrecht. In fiscaal lastige kwesties treedt dan de advocaat op, zodat de achtergronden van de gekozen belastingconstructies vallen onder de geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht van de advocaat. Deze weg is ook voor de notaris uiteraard niet ondenkbaar. Zeker niet gezien de nu al bestaande samenwerkingsverbanden tussen advocaten- en notariskantoren. Indien de Advocatenwet niet in gelijke zin als de Wet op het notarisambt wordt aangepast, of, indien dit niet mogelijk blijkt te zijn, er geen andere

oplossing wordt gevonden, zal de werking van het onderhavige wetsvoorstel voor een belangrijk deel teniet kunnen worden gedaan.

Mocht u, (mede) naar aanleiding van dit advies besluiten ingrijpende wijzigingen in het wetsvoorstel aan te brengen, dan stelt het College het op prijs in de gelegenheid te worden gesteld tevens te adviseren over het vernieuwde wetsvoorstel.

Hoogachtend,

Het College van procureurs-generaal,

H.N. Brouwer

A large, stylized handwritten signature in black ink, starting with a large loop on the left and extending to the right with several smaller loops and a horizontal tail.